

Тетяна Шинкар – вчитель української мови та літератури, заступник директора з НВР, Дніпровський ліцей № 21 «Перспектива» Дніпровської міської ради, Україна.

Коло наукових інтересів: педагогічні дослідження, практичний досвід, теорія та технології впровадження.

✉ tata7377t@gmail.com

УДК 811.161.2:37.091.3

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-140-148>

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Анотація. Уведення медіаосвіти в освітній процес набуває виняткового значення, оскільки в українському суспільстві медіаграмотність стає важливою компетентністю як для учителів, так і для учнів. У процесі дослідження визначено, що розвитку медіаграмотності в учнів можна досягти шляхом її інтеграції в зміст обов'язкових навчальних предметів, насамперед, української мови. Саме у процесі вивчення української мови учні розвивають пам'ять, увагу, спостережливість, навички критичного мислення та здатність письмово висловлювати свої думки. Завдяки цьому вони зможуть свідомо сприймати та інтерпретувати інформацію з різних медіа, відокремлюючи реальність від її віртуальної симуляції. У статті виділено основні напрями інтеграції медіаграмотності в курс української мови через аналіз медіатекстів, виявлення мовних маніпуляцій та пропаганди, формування медіатекстів, дослідження стилістики медіатекстів, формування інформаційної безпеки та цифрової грамотності, проектну діяльність, критичний підхід до новин та соціальних медіа, а також медіадидактику. Для інтеграції медіаграмотності в курс української мови запропоновано використовувати такі методи: критичний аналіз текстів, проблемне навчання, проектне навчання, метод дискусії, ситуативний аналіз, мозковий штурм, рольові ігри та порівняння. Водночас для поглиблення вивчення української мови на основі медіатекстів запропоновано використовувати такі методи, як стилістичний, семантичний, риторичний, морфологічний аналіз, аналіз дискурсу та інтертекстуальності, що дає можливість досліджувати не тільки українську мову та її конструкти, а і вплив на сприйняття реципієнтом. Також визначено, що інтеграція медіаграмотності у курс української мови потребує освітніх матеріалів і вправ для різних вікових категорій учнів, а також підготовки вчителів до використання інструментарію медіаосвіти на уроках української мови.

Ключові слова: медіаграмотність; мовна освіта; методи навчання української мови; інформаційна безпека; дезінформація; інтеграція.

Постановка проблеми. Медіаграмотність як концепт сьогодні стає важливим у повсякденному житті кожної людини. Інформаційне поле України переповнене фейками, дезінформацією, інформаційними викривленнями як специфічними інструментами російської гібридної війни проти України. Це ставить перед освітянами складні завдання щодо запровадження ефективних

інструментів медіаосвіти для підготовки учнів до небезпек інформаційного простору. Навчання медіаграмотності не повинно обмежуватися рамками окремого предмета, а, за можливості, інтегруватися у різні навчальні дисципліни, що поглибить розуміння основних аспектів інформаційної безпеки та умов її дотримання із різних сторін. При цьому значний потенціал у цьому напрямі має українська мова. Успішна інтеграція медіаграмотності в курс української мови сприятиме розумінню контексту (у тому числі і прихованого) словосполучень, окремих речень, спеціальної побудови словарних конструктив, уміло сформованих словесних маніпуляцій, відмінностей між стилями текстів тощо. Тому вивчення методів та перспектив інтеграції медіаграмотності в курс української мови є актуальною темою для досліджень, що має широкі аспекти практичного значення.

Аналіз останніх досліджень. Н. Лапушкіна і Р. Падалка (2021) у процесі проведеного дослідження розкриття потенціалу медіаосвіти на уроках української мови та літератури наголосили, що для грамотного впровадження медіаосвіти в сучасний освітній процес необхідно використовувати базові стратегії критичного мислення. Специфіка структури вправ для розвитку медіаграмотності на уроках української мови, на думку дослідниць, полягає в тому, що вони мають не лише розвивати вміння працювати з інформацією, а й сприяти глибшому та ширшому розумінню текстів різних стилів, зокрема художнього та публіцистичного. С. Пилипчук та А. Скапа (2020) теж зазначають, що впровадження основних засад медіаграмотності потребує розвитку критичного мислення для того, щоб виконувати аналіз, порівняння, синтез та оцінювання інформації із різних джерел. Авторки вважають, що уроки української мови з використанням елементів медіаосвіти не лише формують в учнів медіаграмотність, а й сприяють розвитку предметних та ключових компетентностей, які передбачені Державним стандартом, що сприяє формуванню особистості, здатної критично сприймати інформацію, аналізувати її, адаптувати, а також допомагають відчувати себе активним творцем медіатекстів. Г. Корицька та С. Богдзівєвич (2021) досліджували можливість інтеграції елементів медіадидактики у шкільну мовно-літературну освіту із метою розвитку інфомедійної грамотності.

Проблематика застосування методів формування медіаграмотності здобувачів освіти в курсі української мови вивчається багатьма вітчизняними науковцями, а її прикладні аспекти цікавлять педагогів, які прагнуть упровадити медіаосвіту у предмети, які вони викладають. Сучасні дослідження зосереджені на пошуку ефективних напрямів інтеграції та засобів розвитку медіаграмотності. Утім питання конкретизації методів, що використовуються для цього, залишаються недостатньо розкритими, як і перспективи їх інтеграції у курс української мови.

Мета і завдання. Метою дослідження є виокремлення перспектив інтеграції медіаграмотності в курс української мови. Поставлена мета передбачає виконання таких завдань:

- характеристика сутності поняття медіаграмотність;
- визначення методів інтеграції медіаграмотності в уроки української мови;
- визначення перспектив інтеграції медіаграмотності в уроки української мови.

Основні методи дослідження. Для досягнення поставленої мети застосовано такі методи: критичний аналіз літератури – дослідження наукових робіт, статей, методичних рекомендацій, пов'язаних із темою медіаграмотності та її інтеграції в освітній процес для формування всебічного розуміння теми та ідентифікації основних теоретичних і практичних підходів у цій галузі; метод узагальнення для підсумування теоретичних знань та практичних напрацювань у галузі медіаграмотності, з акцентом на ефективних методах інтеграції в курс української мови; метод систематизації існуючих методів та підходів до викладання медіаграмотності з метою виділення дієвих та перспективних для використання на уроках української мови; метод моделювання для формування перспектив створення моделей інтеграції медіаграмотності в курс української мови з урахуванням різних методичних підходів.

Результати дослідження та їх обговорення. Критичною необхідністю сьогодні стає уведення медіаосвіченості до переліку ключових компетентностей як учителів, так і учнів. Це можливо досягти за рахунок інтеграції медіаграмотності у зміст обов'язкових навчальних предметів,

наприклад, української мови, де в учнів розвивається пам'ять, увага, спостережливість, уміння змістовно письмово викладати свої думки, мотивувати свої судження, переконливо аргументувати та робити висновки. У таких умовах здобути на уроках української мови знання та вміння модернізуються, набувають прикладного значення та стають основою успішного життя в інформаційному суспільстві. За своєю сутністю медіаграмотність складається з сукупності мотивів, знань, умінь і здібностей, які сприяють відбору, використанню, критичному аналізу, оцінці, створенню та поширенню медіатекстів різних форм і жанрів, а також аналізу складних процесів функціонування ЗМІ в суспільстві (Лапушкіна, Падалка, 2021).

Медіаграмотність трактується як «компонент медіакультури, який означає здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології, виражати себе та спілкуватися за допомогою медіа, ефективно отримувати необхідну інформацію, свідомо сприймати та критично інтерпретувати інформацію, отриману з різних медіа, відокремлювати реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміння реальності, сконструйованої медіаджерелами, розуміння владних відносин, міфів і видів контролю, які вони культивують» (Концепція впровадження медіаосвіти в Україні, 2016). Загалом, навички медіааналізу та оцінки набуваються під час навчання (Мелкесцева, Гудима, 2022).

Урок є найсприятливішою формою організації навчальної діяльності для підготовки молодшої людини до життя в суспільстві, адже він не тільки сприяє активному розумовому розвитку учнів, свідомому формуванню умінь і навичок, засвоєнню морально-етичних норм, а й до створення власного образу світу на основі досвіду, вражень та пережитих емоцій. На думку М. Гудзь та Н. Грицак (2024), цьому слід приділяти максимум уваги в процесі вивчення кожного предмета. Втім саме уроки української мови є цінним засобом для розвитку та формування в учнів медіаграмотності.

Беручи за основу Концепцію впровадження медіаосвіти в Україні, оновлену у 2016 році, а також аналіз сучасних досліджень у галузі медіаграмотності (Іванов, Волощенко, 2018; Цік, 2021), у таблиці 1 запропонуємо напрями інтеграції медіаграмотності у курс української мови.

Таблиця 1

Рекомендовані напрями інтеграції медіаграмотності в курс української мови

Напрямок інтеграції	Характеристика	Мета	Приклади
Аналіз медіатекстів	Аналіз медіатекстів різних типів (новини, статті, реклама)	Формування критичного мислення та вміння розпізнавати маніпуляції здобувачів освіти	Аналіз мови новин, дослідження стилістичних особливостей медіатекстів
Виявлення мовної маніпуляції та пропаганди	Вивчення мовних конструкцій для маніпуляцій та пропаганди	Розвиток медіаімунітету та здатності протистояти маніпуляціям	Розбір політичних промов, рекламних слоганів, соціальних медіа
Створення медіатекстів	Завдання, що передбачають написання і редагування медіатекстів: статей, новин, постів у соціальних мережах	Розвиток навичок медіаторчості та критичного самовираження	Написання новин, створення освітніх медіатекстів, самостійне формування медіапроектів
Вивчення стилістики медіа	Аналіз мови різних типів медіа (друковані видання, телебачення, інтернет-ресурси)	Розуміння відмінностей стилістики медіатекстів залежно від формату	Порівняння мовних засобів різних медіажанрів, аналіз інтернет-мемів

Інформаційна безпека та цифрова грамотність	Вивчення питань інформаційної безпеки та відповідального користування медіа	Підвищення обізнаності щодо інформаційних небезпек в інтернеті	Аналіз фішингових повідомлень, обговорення конфіденційності в соціальних мережах
Проектна діяльність	Організація проєктів з медіаграмотності, де учні створюють власні медіапроекти	Розвиток здатності до медіатворчості та відповідальності за створення контенту	Проекти зі створення шкільної газети, блогу, або відеороликів на соціально важливі теми
Критичний підхід до новин та соціальних медіа	Навчання критично оцінювати інформацію з новин та соціальних мереж	Формування навичок рефлексії, критичного мислення та медіа-обізнаності	Аналіз новинних заголовків, виявлення ознак фейкових новин, обговорення впливу соціальних медіа на суспільство
Медіадидактика на уроках української мови	Використання медіа-контенту для удосконалення сприйняття української мови та підвищення рівня володіння мовою	Розвиток мовної компетентності через роботу із медіатекстами різному плану та на різних ресурсах	Робота з відеороликами, рекламними текстами для розвитку мовної чутливості

Як бачимо, напрями інтеграції медіаграмотності у курс української мови можуть охоплювати 8 важливих векторів: аналіз медіатекстів, виявлення мовної маніпуляції та пропаганди, створення медіатекстів, вивчення стилістики медіатекстів, інформаційна безпека та цифрова грамотність, проектна діяльність, критичний підхід до новин та соціальних медіа, медіадидактика на уроках української мови.

При цьому в освітньому процесі доцільним є активне використання медіатекстів з інтернету, які є джерелом культурознавчих, професійно орієнтованих, фахових знань, розвивають медіаграмотність і медіакомпетентність (Гудима, Мелекесцева, Ковальчук, (2021).

Запропоновані вище напрями дають можливість застосовувати різні методи. При цьому для успішної інтеграції медіаграмотності в курс української мови важливо використовувати такі методи, які допоможуть ефективно досягти навчальних цілей, забезпечуючи всебічний розвиток критичного мислення та медіакомпетентності.

В. Іванов, О. Волошенюк, О. Мокрогуза розглядають критичний аналіз текстів як основний метод формування медіаграмотності, спрямований на розвиток в учнів навичок свідомого сприйняття інформації, виявлення маніпулятивних технік та аналізу медіатекстів із різних джерел. Автори наголошують, що критичний аналіз текстів допомагає учням розрізняти факти та судження, що, своєю чергою, дає можливість виявляти фейки та дезінформацію, аналізувати заголовки новин, рекламні тексти, політичні заяви, що сприяє підвищенню рівня інформаційної безпеки (Іванов, Волошенюк, Мокрогуза, 2014). О. Шуневич поруч із критичним аналізом акцентує на доцільності дискусії на обрані теми, на розгляді та обговоренні медіаситуацій (Шуневич, 2017, с. 106), що, по суті, є ситуативним аналізом. І. Кузьма для формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку пропонує використовувати мозковий штурм (Кузьма, 2019, с. 116). Н. Семенова (2020) пропонує рольові ігри, як ефективний метод інтеграції медіаграмотності, наприклад, імпровізації на тему новин. Ф. Шандор та Д. Афанасьєв (2023) пропонують застосовувати метод порівняння та зіставлення як один із ключових інструментів фактчекінгу, що уможлиблює аналіз достовірності інформації шляхом зіставлення даних із різних джерел.

Отже, у таблиці 2 представимо рекомендації щодо методів інтеграції медіаграмотності у курс української мови.

Таблиця 2

Рекомендовані методи інтеграції медіаграмотності в курс української мови

Метод	Характеристика	Приклади
Критичний аналіз текстів	Комплексний аналіз різних видів медіатекстів, акцентування уваги на маніпулятивних техніках та інформаційних впливах	Учні аналізують новини, рекламні тексти або політичні промови, виявляючи маніпуляції та пропаганду
Проблемне навчання	Постановка проблемних ситуацій, що потребують аналізу та розв'язання, стимулюючи критичне мислення	Обговорення етичних аспектів реклами, аналіз фейкових новин, створення власних медіапроектів
Метод дискусії	Обговорення гострих та актуальних питань медіаграмотності, напрацювання різних точок зору, розвиток аргументації	Дискусії про вплив медіа на суспільну свідомість, аналіз новинних заголовків або політичних промов
Ситуативний аналіз (кейси)	Вивчення конкретних ситуацій, пов'язаних із медіавпливами, та пошук рішень у межах певного контексту	Аналіз реальних кейсів медіаманіпуляцій у соціальних мережах або випадків дезінформації в новинах
Метод мозкового штурму	Колективний пошук ідей щодо медіатекстів або проблем, пов'язаних з медіаграмотністю	Обговорення тем для створення освітніх медіапроектів, ідей для розвитку медіакомпетентності учнів
Метод рольових ігор	Інсценізація реальних медіаситуацій, що допомагає учням краще зрозуміти механізми роботи медіа	Рольова гра, де учні виступають журналістами, редакторами або споживачами інформації, аналізуючи тексти
Метод порівняння	Порівняння різних типів медіатекстів, джерел інформації або повідомлень з метою виявлення відмінностей	Порівняння новин з різних джерел або аналіз інформації з різних соціальних медіа

Запропоновані методи (критичний аналіз текстів, проблемне навчання, метод дискусії, ситуативний аналіз, метод мозкового штурму, метод рольових ігор, метод порівняння) здатні забезпечити активну залученість учнів та формують навички ефективного використання медіа. Ці методи акцентують увагу саме на медіаграмотності. А для вивчення української мови як основи медіаграмотності, можна застосувати такі спеціалізовані методи, що акцентують увагу на мовних конструкціях, стилях та інших лінгвістичних аспектах мови (табл. 3).

Таблиця 3

Рекомендовані методи інтеграції медіаграмотності в курс української мови

Метод	Характеристика	Приклади	Клас
Аналіз стилістичних прийомів	Дослідження стилістичних особливостей різних текстів, зокрема публіцистичних, художніх, рекламних	Аналіз політичних промов або реклами з метою визначення маніпулятивних стилістичних прийомів	10–11 клас
Семантичний аналіз	Вивчення семантики слів та словосполучень у медіатекстах, аналіз лексики, що створює маніпулятивний ефект	Аналіз вживання певних слів у новинах або політичних виступах для створення прихованих смислів	9–11 клас

Риторичний аналіз	Дослідження риторичних прийомів у медіатекстах, вивчення впливу на аудиторію через мову	Аналіз аргументації в текстах публіцистики, дискусія про роль риторики у створенні переконливих меседжів	10–11 клас
Морфологічний аналіз	Вивчення морфологічних особливостей мови медіа, зокрема утворення нових слів, зокрема неологізмів	Дослідження новоутворених слів і фраз у медіа та їхнього впливу на сприйняття інформації	8–9 клас
Аналіз дискурсу	Вивчення дискурсу як способу подання інформації та впливу на суспільну думку через певні мовні практики	Аналіз інформаційних кампаній, спрямованих на формування певних наративів у суспільстві через медіадискурс	10–11 клас
Аналіз інтертекстуальності	Виявлення зв'язків між різними текстами та їх вплив на розуміння інформації у медіапросторі	Аналіз цитат, натяків та референцій у журналістських матеріалах чи рекламних кампаніях	9–11 клас
Аналіз синтаксичних конструкцій	Дослідження складу та особливостей побудови речень у медіатекстах, аналіз впливу синтаксису на зміст та сприйняття тексту	Вивчення ролі та змістовності простих і складних речень у різних жанрах медіатекстів, особливо у політичних або новинних текстах	8–10 клас
Лексичний аналіз	Аналіз лексичного складу медіатекстів з метою виявлення частотності вживання певних слів і фраз	Вивчення повторюваних лексичних елементів у новинних повідомленнях або рекламних текстах для виявлення впливу	8–9 клас
Аналіз конотацій	Дослідження емоційного забарвлення слів (та їх впливу на сприйняття) у медіатекстах	Розбір новин або соціальних медіа щодо використання емоційно забарвленої лексики для маніпуляцій	9–11 клас
Аналіз стилістичних явищ	Дослідження використання стилістичних явищ, таких як метафори, гіперболи, для створення ефектів у медіа	Вивчення використання метафор і порівнянь у журналістиці та рекламі, їх впливу на сприйняття текстів	9–11 клас

Інформація із таблиці 3 дає підстави відзначити, що більшість методів доцільно застосовувати у 8–11 класах, адже розвиток критичного мислення та компетентність учнів у цьому віці уможливує глибше зрозуміння того, як мова використовується у медіа та дослідження маніпулятивних технік її використання.

Перспективи інтеграції медіаграмотності в курс української мови полягають у:

- необхідності розробки вправ та завдань та включення їх до підручників із української мови, починаючи із найлегших завдань для учнів середньої школи. Для учнів старших класів вправи повинні бути побудовані на роботі із реальними кейсами, новинами та медіатекстами, розміщеними у мережі інтернет, ЗМІ та соціальних мережах і месенджерах;
- підготовці педагогів у напрямі медіаграмотності та методики інтеграції її у курс української мови із розглядом доступного та ефективного інструментарію та методів.

Висновки дослідження та перспективи подальших розвідок. Інтеграція медіаграмотності в курс української мови є актуальним завданням сучасної освіти, спрямованим на розвиток критичного мислення та формування медіакомпетентностей учнів. З огляду на те, що мова є основним інструментом комунікації, вивчення української мови в школі має стати базисом для розвитку медіаграмотності. Запропоновані напрями та методи інтеграції дозволять підвищити навички критичного аналізу медіатекстів у учнів, посилять усвідомлення впливу інформації та сприятимуть виробленню медіаімунітету.

Запропоновані методи поділяються на дві основні групи: ті, що акцентують увагу на медіаосвіті, та ті, що фокусуються на мовних аспектах, – що дозволяє комплексно охопити процес інтеграції медіаграмотності у курс української мови. Особлива увага має бути приділена учням старших класів, які здатні критично працювати з реальними кейсами та більш складними медіатекстами.

Для успішної інтеграції медіаграмотності у курс української мови необхідно розробити відповідні вправи та завдання для підручників, а також підготувати педагогів у цьому напрямі, що забезпечить формування медіаосвітньої компетенції учнів, яка є критично необхідною для їх успішного функціонування в сучасному інформаційному суспільстві.

Перспективою подальших досліджень може стати пошук шляхів підвищення професійної компетентності вчителів української мови щодо відбору, аналізу та створення медіатекстів, а також методичні розробки прикладів вправ та завдань.

Використані джерела

- Гудзь, М., Грицак, Н. (2024). Формування медіаграмотності учнів на уроках української літератури в 6 класі. *Studia Methodologica*, 57, 279–287. <https://doi.org/10.32782/2307-1222.2024-57-29>.
- Гудима, Н. В., Мелекесцева, Н. В., Ковальчук, О. В. (2021) Формування медіаграмотності молодших школярів на уроках мовно-літературної освітньої галузі як одне із актуальних завдань нової української школи. *Психолого-педагогічні науки*, 1, 32–42. http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/29121/1/%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82_%d0%9d%d0%97_%e2%84%961_2023%20%281%29-32-42.pdf
- Іванов, В. Ф., Волошенюк, О. В., Мокрогуза, О. П. (2014). *Основи медіаграмотності* (навчально-методичний посібник для вчителя 8 (9) клас, плани-конспекти уроків). Київ: Академія української преси, Центр вільної преси. https://www.aup.com.ua/books/lessons_web.pdf
- Іванов, В., Волошенюк, О. (2018). *Збірник статей Шостої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи»*. Київ: Центр Вільної Преси, Академія української преси. https://www.aup.com.ua/uploads/Zbirnyk_statey_AUP2018.pdf
- Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). (2016). <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/>
- Корицька, Г., Богдзівич, С. (2021). Можливості інтеграції елементів медіадидактики у шкільну мовно-літературну освіту. *Український педагогічний журнал*, 4, 171–179. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-4-171-179>.
- Кузьма, І. І. (2019). *Формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку: теорія і технологія* (монографія). Тернопіль: Осадца Ю.В.
- Лапушкіна, Н., Падалка, Р. (2021). Медіаосвіта на уроках української літератури та мови. *Актуальні проблеми гуманітарних наук*, 2 (41), 195–200. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-2-29>.
- Мелекесцева, Н., Гудима, Н. (2022). Формування навичок медіаграмотності здобувачів початкової освіти на уроках мовно-літературної галузі під час роботи з медіатекстами. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 3, 61–67. <https://doi.org/10.32782/apv/2022.3.9>
- Онкович, Г. В. (2023). *Розвиток медіакомпетентності студентів на заняттях з української мови за професійним спрямуванням (з досвіду викладання)*. https://www.researchgate.net/publication/368471958_ROZVITOK_MEDIKOMPETENTOSTI_STUDENTIV_NA_ZANATTAH_Z_UKRAINSKOI_MOVI_ZA_PROFESIJNIH_SPRAMUVANNAM_z_dosvidu_vikladanna
- Пилипчук, С., Скапа, А. (2020). Впровадження медіаосвіти на уроках української мови та літератури. *Академія української преси. Портал медіаосвіти та медіаграмотності*. <https://medialiteracy.org.ua/vprovadzhennya-mediaosvity-na-urokah-ukrayinskoyi-movy-ta-literatury/>.
- Семенова, Н. В. (2020). Вправи для розвитку медіаграмотності учнів в Новій Українській Школі. *На урок*. <https://naurok.com.ua/vpravi-dlya-formuvannya-mediagramotnosti-uchniv-159559.html>
- Цік, І. (ред.). (2021) *Методичний путівник Нової української школи: мовнолітературна освітня галузь* (збірник науково-практичних матеріалів). Краматорськ: Відділ інформаційно-видавничої діяльності. https://znayshov.com/FR/14231/Method_nush_5.pdf

Шандор, Ф.Ф., Афанасьев, Д. М. (2023). *Основи медіаграмотності: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 054 «Соціологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти*. Ужгород. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/55584/1/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96.pdf>

Шуневиц, О. (2017). Шляхи формування медіаграмотності в процесі навчання учнів української мови. *Український педагогічний журнал*, 4, 103–110.

References

Hudyma, N. V., Mieliekiestseva, N. V., Kovalchuk, O. V. (2021) Formuvannia mediahramotnosti molodshykh shkoliariv na urokakh movno-literaturnoi osvitoi haluzi yak odne iz aktualnykh zavdan novoi ukrainiskoi shkoly. *Psykholoho-pedahohichni nauky*, 1, 32–42. http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/2912/1/%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82_%d0%9d%d0%97_%e2%84%961_2023%20%281%29-32-42.pdf (in Ukrainian).

Hudz, M., Hrytsak, N. (2024). Formuvannia mediahramotnosti uchniv na urokakh ukrainiskoi literatury v 6 klasi. *Studia Methodologica*, 57, 279–287. <https://doi.org/10.32782/2307-1222.2024-57-29>. (in Ukrainian).

Ivanov, V. F., Volosheniuk, O. V., Mokrohuza, O. P. (2014). *Osnovy mediahramotnosti (navchalno-metodychnyi posibnyk dlia vchytelia 8 (9) klas, plany-konspekty urokiv)*. Kyiv: Akademiia ukrainiskoi presy, Tsentri vilnoi presy. https://www.aup.com.ua/books/lessons_web.pdf (in Ukrainian).

Ivanov, V., Volosheniuk, O. (2018). *Zbirnyk statei Shostoi mizhnarodnoi naukovno-metodychnoi konferentsii «Praktychna mediahramotnist: mizhnarodnyi dosvid ta ukraïnski perspektyvy»*. Kyiv: Tsentri Vilnoi Presy, Akademiia ukrainiskoi presy. https://www.aup.com.ua/uploads/Zbirnyk_statey_AUP2018.pdf (in Ukrainian).

Kontsepsiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini (nova redaktsiia). (2016). <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontsepsiya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/> (in Ukrainian).

Korytska, H., Bohdziievych, S. (2021). Mozhyvosti intehratsii elementiv mediadyaktyky u shkilnu movno-literaturnu osvitu. *Ukrainskyi pedahohichniy zhurnal*, 4, 171–179. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-4-171-179>. (in Ukrainian).

Kuzma, I. I. (2019). *Formuvannia mediahramotnosti ditei starshoho doshkilnogo viku: teoriia i tekhnolohiia (monohrafiia)*. Ternopil: Osadtsa Yu.V. (in Ukrainian).

Lapushkina, N., Padalka, R. (2021). Mediaosvita na urokakh ukrainiskoi literatury ta movy. *Aktualni problemy humanitarnykh nauk*, 2 (41), 195–200. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-2-29>. (in Ukrainian).

Mieliekiestseva, N., Hudyma, N. (2022). Formuvannia navychok mediahramotnosti zdobuvachiv pochatkovoï osvity na urokakh movno-literaturnoi haluzi pid chas roboty z mediatekstamy. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 3, 61–67. <https://doi.org/10.32782/apv/2022.3.9> (in Ukrainian).

Onkovych, H. V. (2023). *Rozvytok medikompetentosti studentiv na zaniattiakh z ukrainiskoi movy za profesiinym spriamuvanniam (z dosvidu vykladannia)*. https://www.researchgate.net/publication/368471958_ROZVITOK_MEDIKOMPETENTOSTI_STUDENTIV_NA_ZANATTAH_Z_UKRAINSKOI_MOVI_ZA_PROFESIYNIM_SPRAMUVANNAM_z_dosvidu_vykladanna (in Ukrainian).

Pylypchuk, S., Skapa, A. (2020). Vprovadzhennia mediaosvity na urokakh ukrainiskoi movy ta literatury. *Akademiia ukrainiskoi presy. Portal mediaosvity ta mediahramotnosti*. <https://medialiteracy.org.ua/vprovadzhennya-mediaosvity-na-urokah-ukrayniskoyi-movy-ta-literatury/>. (in Ukrainian).

Semenova, N. V. (2020). Vpravy dlia rozvytku mediahramotnosti uchniv v Novii Ukrainii Shkoli. *Na urok*. <https://naurok.com.ua/vpravi-dlya-formuvannya-mediagramotnosti-uchniv-159559.html> (in Ukrainian).

Shandor, F.F., Afanasiev, D. M. (2023). *Osnovy mediahramotnosti: navchalno-metodychnyi posibnyk dlia zdobuvachiv vyshchoï osvity za spetsialnistiu 054 «Sotsiologhiia» pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoï osvity*. Uzhhorod. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/55584/1/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96.pdf> (in Ukrainian).

Shunevych, O. (2017). Shliakhy formuvannia mediahramotnosti v protsesi navchannia uchniv ukrainiskoi movy. *Ukrainskyi pedahohichniy zhurnal*, 4, 103–110. (in Ukrainian).

Tsik, I. (ed.). (2021) *Metodychnyi putivnyk Novoi ukrainskoi shkoly: movnoliteraturna osvithnia haluz* (zbirnyk naukovo-praktychnykh materialiv). Kramatorsk: Viddil informatsiino-vydavnychoi diialnosti. https://znayshov.com/FR/14231/Metod_nush_5.pdf (in Ukrainian).

Tetiana Shynkar, *Teacher of Ukrainian Language and Literature, Deputy Director for Educational Work, Dnipro Lyceum No. 21 «Perspektyva» of the Dnipro City Council.*

Research interests: *pedagogical research, practical experience, theory and implementation technologies, integration of media literacy in the Ukrainian language course: methods and perspectives*

METHODS OF DEVELOPING MEDIA LITERACY OF STUDENTS WITHIN THE UKRAINIAN LANGUAGE COURSE

Abstract. The inclusion of media education in the educational process becomes critical, as media literacy becomes an important competence for both teachers and students. It was determined that this can be achieved by integrating media literacy into the content of compulsory educational subjects, such as the Ukrainian language. In the process of learning the Ukrainian language, students develop memory, attention, observation, critical thinking skills and the ability to express their thoughts in writing. Thanks to this, they will be able to consciously perceive and interpret information from various media, separating reality from its virtual simulation. The article highlights the main areas of integration of media literacy in the Ukrainian language course, which include: analysis of media texts, detection of language manipulation and propaganda, formation of media texts, research of stylistics of media texts, formation of information security and digital literacy, project activities, critical approach to reading news and social media, and as well as media didactics. To integrate media literacy into the Ukrainian language course, it is proposed to use the following methods: critical analysis of texts, problem-based learning, project-based learning, discussion method, situational analysis, brainstorming, role-playing games, and comparisons. At the same time, to deepen the study of the Ukrainian language on the basis of media texts, it is proposed to use such methods as stylistic, semantic, rhetorical, morphological analysis, analysis of discourse and intertextuality, which allows to study not only the Ukrainian language and its constructs, but also the impact on perception.

It was determined that the integration of media literacy into the Ukrainian language course requires methodological educational materials and exercises for different age categories of students, as well as training teachers to use media education tools in Ukrainian language classes.

Keywords: media literacy; language education; methods of teaching the Ukrainian language; information security; disinformation; integration.